

ANNOTATIE ROTTERDAMSCHER HERMES NO. 3

[Satyr. 3

Het citaat is genomen uit de vierde Satyra (dus niet de derde) van Aulus Persius Flaccus, een Romeins satirendichter (34-64).

Drukfout in citaat: fergo i.p.v. tergo.

Vertaling: "Niemand toch probeert in zichzelf af te dalen, maar men let op de reiszak (rugzak) van zijn voorganger." De strekking van dit citaat is dat niemand zichzelf kent, ofschoon hij wel kritiek heeft op zijn voorgangers.

[Koehoeder]

De welbespraakte Koehoeder is Argus die volgens de Griekse mythe de in een koe veranderde Io moest bewaken. Weyerman reageert hier op H. van den Burg, wiens *Amsterdamsche Argus* van 4 september 1720 gevuld was met kritiek op comedianten in Londen en Amsterdam. De tekst (p. 101): "De voornaamste Comedianten te Londen, hebben met de actien buiten 't Toneel zo veel gewonnen, dat ze hunne actien het Toneel ontzeggen; hoewel niemand weet voor hoe lang door hun rykdom, het Toneel, dat voor Armoede zorgt, zal moeten leiden: indien men daar, gelyk hier, ook het Gordyn opent, om jonge en oude wezen te voeden, en te dekken, is my geluk zeer leet, ter oorzake, om het genot van enige weininge, zeer vele zullen moeten lyden: maar ik denk, om 't waarschylykst, dat de splendite Engelschen, hunne Toneellen oopen om de konst ten top te voeren, en de bloejende verstanden, volgens de intentie der instelleren dier spelen, af te trekken van debauche en vadse ledigheid; en in zulk een geval, is het dubbelt beklaglyk, dat hun de Fortuin zo extravagant gunstig is geweest: de Actien zullen 'er mooglyk ook hier ofte daar wel eenige van het Theater hebben gerukt, daar de troup niets meer aan verliest dan het applausement van zulke onkundigen, als met Lauwren kroonden zulk een acteur, als geen stroowis om den kruin meriteerde, ten zy men zulk een hoofd-hulsel wilde schenken ten loon der zulken, als den Spiegel hunner nergens te vinden konst en bequaamheit in hun zak dragen, en uit hun vel bersten van schandelyken en obscoenen waan, en een haatlyke ignorantie, die hen animeert van zich zelf te geloven bequaam te zyn tot alles; en zulke maagre geesten, versteken in vette lichamen verliest het Toneel gansch niets, ten ware men gezint was een dommen Betweter door actien, en stom te vertonen."

[Scholtus, Pharhér]

Duitse benamingen voor schout en pastoor, waarop het voegwoord "und" eveneens duidt.

[Lunatique]	Lichtzinnig, grillig figuur. De cursief gedrukte woorden zijn meestal ontleeningen aan het Frans: continueert, Acteur, sujet, Manuscript.
[Achitophel]	Bijbels figuur, een raadsman die een goede raad aan Absalom gaf tegen David (Samuel 2, H 15-17).
[verkensdraf]	varkensdraf, spoeling, veevoer. Verwijzing naar de parabel van de Verloren Zoon, Lukas 15, 11-32.
[Metempsychosis]	"Zielsverhuizing", grieks Metempsychose. De Griekse wijsgeer Pythagoras (+ 570 - 500 v. Chr.) geloofde aan de zielsverhuizing, maar zijn naam is vereeuwigd in de wiskunde.
[presumeert]	vermoedt, veronderstelt.
[Hegspringer]	Hekkenspringer, hekspringer = een wilde jongen, kwant of snuiter. (W.N.T. VI, p. 495)
[uitkipt]	Uitkiest.
[Nimrod]	Een geweldig jager (Gen. 10 : 9).
[rouhairige Ezau]	Ruigbehaarde Ezau, een behendig jager (Gen. 25 : 27).
[Invidus ... opimis]	Latijns citaat van Weyerman? Wie naar iets anders begeert, vermagert in overvloed (bij overvloedige dingen).
[Der Schuimgodinne kran]	Aphrodite, de "uit het zeeschuim opduikende", de godin van liefde en schoonheid.
[Jonas]	Profeet die naar Ninive gezonden wordt om de stad de verwoesting aan te zeggen. De stad komt tot inkeer en toont berouw, waarop God afziet van de verwoesting (2 Kon. 14 : 25).
[ongezulte]	Ongezouten, flauw (W.N.T. X, pag. 1689).
[Dekoktieketel]	Ketel om een aftreksel van geneeskrachtige stoffen te koken. Decoctio = afkooksel.
[pruist]	Bruist.
[Aposteun]	Aposteem, aposteun = groot gezwel.
[Joodenvloek]	Iets dat als een vloek op de Joden rust (W.N.T. VII, 1, pag. 424).
[Manasse]	Koning van Juda, 693-639 v. Chr., tijdens wiens regering de afgodendienst weer wordt ingevoerd. De rampen die hem overkomen, brengen hem tot inkeer; hij bidt tot God en Jahweh verhoort zijn gebed (2 Kron. 33 : 1-13).
[disobligeren]	Pijnlijk treffen, tegen zich in het harnas jagen.
[Nam ... coepta]	Citaat uit de Satirae van Sulpicia. Vertaling: "Want met de gelauwerde van Numa bewonen wij dezelfde bronnen en met de gezellin Egeria lachen wij om de ijdele pogingen". Egeria, een bronnimf, beschermgodin van Rome, volgens de sage gehuwd met Numa Pompilius, die naar haar raadgevingen de godsdienst regelde; na diens dood werd zij in een bron veranderd (Ovidius, Met. 15, 479 vlg.).
[Sulp. Satyr.]	Romeinse dichteres Sulpicia uit de tweede helft

	van de eerste eeuw na Christus; de haar toegeschreven satire in 70 hexameters dateert uit de vierde eeuw. Vindplaats van citaat "Nam ... coepta" onbekend.
[Themis]	Godin van het recht.
[J.V.Doctoris]	Juris Utriusque Doctoris = van de doctor in de beide rechten (kerkelijk en wereldlijk). Op wie JCW hier doelt, is mij niet bekend.
[maligne influentie]	Kwaadaardige invloed, schadelijke invloed.
[Ottomans heulsapje]	Turkse opium.
[sustineert]	Beweert.
[causa movens]	Beweegreden, motief.
[sujet]	Reden, aanleiding.
[disorders]	Uitspattingen, wanorde.
[Smitsvrouw]	Venus was gehuwd met Vulcanus, de god van het vuur en de metaalbewerking. Venus is de moeder van Cupido en de bijzit van de oorlogsgod Mars. Zij werd vereenzelvigd met de Griekse godin Aphrodite, de "uit het schuim der zee opgestegene", of zoals Weyerman schrijft: "een Juffer, die uit zee geboren is".
[Concupiscentie]	Begeerlijkheid, zondige begeerte.
[Franciscus Xaverius]	Spaanse missionaris, Jezueet (1506-1552), wordt ook wel de apostel van India en Japan genoemd. Het citaat zal Weyerman wel uit de twee delen met Brieven van Franciscus Xaverius genomen hebben (citaat nog niet gevonden).
[apparent]	Duidelijk, schijnbaar.
[Mama Eng.....]	Mama Engelman, bordeelhoudster op de Prinsengracht in Amsterdam.
[Medicinae Doctores]	Over Rotterdamse doktoren deed Peter Altena al een boekje open in "Het Monster aan de Maas", doctoraalscriptie, Amsterdam, 1982. Op blz. 142 bespreekt hij ook de arts die "uit een Apotheekers Vyzel in de Anatomie van Lairese beland", terwijl Weyerman hem hier "uit het slekkenhuisje van den Apotheek in de parlemoere schulp van de geneeskunst" laat kruipen.
[Ipecacuanha]	Een wortel die in verscheidene gewesten van Amerika groeit en die tegen buikloop gebruikt wordt.
[lethale Conditum]	Dodelijke voorraad, dodelijke schepping.
[Cortex Peruvianus]	Peruviaanse schors, een verwijzing naar Ipecacuanha, waarvan de wortel tot poëler verwerkt wordt.
[purgans]	Purgeermiddel.
[Radamantus]	Rechter in de onderwereld.
[Atrops scheer]	Atropos is een der schikgodinnen die met een schaar 's mensen levensdraad doorknipt.
[Aelianus]	Ailianos, de Sofist, schreef in het Grieks, leefde van 170 - 235.
[Prins +++]	Onbekend.
[Ouwenus]	Vermoedelijk bedoelt Weyerman hier de puntdich-